

RANSUILEN (*Asio otus*) NEMEN ZANDBAD

Herman Nuijen

Op 28 juli 1991 fietsten mijn vrouw en ik over een rijwielpad langs de Hoorneboegse heide ten zuiden van Hilversum. Aan de ene kant van het rijwielpad bevinden zich hier bosschages, aan de andere kant strekt zich de heide uit.

Om 22.25 uur kwam een Ransuil over de bosjes aangevlogen, even later gevolgd door vijf-zes andere exemplaren. Ten minste drie vogels streken neer in een ondiepe kuil op de heide. Deze kuil had een doorsnede van 35-40 meter. Toen we dichterbij kwamen vlogen ze weg over de heide.

De volgende avond waren wij vanaf 22.00 uur aanwezig. Om 22.15 uur kwamen binnen enkele minuten acht Ransuilen vanuit de bosrand aangevlogen, die op een zandige plek in dezelfde kuil als de vorige avond neerstreken. Ondanks de schemering konden wij zien, dat ten minste vier Ransuilen (de overige exemplaren waren voor ons niet waarneembaar) bewegingen maakten met lichaam en vleugels, alsof ze een zandbad namen. Vervolgens vlogen de uilen stuk voor stuk laag weg.

Om er achter te komen wat de Ransuilen precies uitvoerden, namen wij op 30 juli om 22.00 uur plaats aan de rand van de kuil, op 25 meter van de grootste zandige plek. Om 22.10 uur arriveerden binnen twee minuten zes-zeven Ransuilen, die onmiddellijk op de kale zandige plek gingen zitten. Een uil vloog spoedig weg, de andere keken even rond en namen toen inderdaad een zandbad. Ze drukten zich in het zand, daarbij het lichaam horizontaal houdend, zetten hun veren uit en schoven of rolden door het zand, waarbij soms de vleugels werden gebruikt.

Af en toe maakte een uil een sprongetje naar een andere zandige plek of huppelde daar naar toe. Na ongeveer tien minuten vlogen de vogels stuk voor stuk weg en om 22.25 uur was de laatste verdwenen. Op 31 juli en 1 augustus verschenen acht respectievelijk zes Ransuilen bij de kuil, maar op die data namen de vogels geen zandbad en verdwenen ze na korte tijd.

Over het nemen van zandbaden door Ransuilen is, behoudens een opmerking in Glutz von Blotzheim & Bauer (1980) nauwelijks iets bekend. Het is aannemelijk dat de door ons waargenomen Ransuilen probeerden om door middel van een zandbad ectoparasieten kwijt te raken.

Het nemen van zandbaden leek alleen plaats te vinden bij droog, warm weer. Zo was het op 30 juli, toen verschillende vogels een zandbad namen, overdag in Hilversum 28 graden Celsius en 's avonds om 23.00 uur nog 22.5 graden Celsius bij een grotendeels bewolkte hemel en een zwakke oostelijke wind.

Op 31 juli viel er 's ochtends enkele uren lichte regen en bedroeg de maximumtemperatuur overdag 21.5 graden Celsius. In de laaggelegen delen van de heide kwamen 's avonds nevelbanken op en werd het gras nat bij een sterk dalende temperatuur. Vermoedelijk was het zand toen te koud en te vochtig voor het nemen van een zandbad en was dit de reden dat de Ransuilen die avond van een zandbad afzagen.

Literatuur: Glutz von Blotzheim U.N. & Bauer K.M. 1980.
Handbuch der Vögel Mitteleuropas, 9. Akademische Verlagsgesellschaft, Wiesbaden.

(Eerder gepubliceerd in Limosa 65 (1992) 3.)

